

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Bankerna 82.14

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 15. Stockholm den 11 April 1912. 5:e årg.

Prenumerationspris: 1/4 år . . . kr. 4: 50 1/2 år . . . kr. 2: 50 3/4 " " " 3: 50 1 " " " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgifvare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11-12. Sthlm 1912, F. Englunds Boktr.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: - Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	--	---	---

Kunglig proposition om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor.

Tisdagen den 2 april öfverlämnades till riksdagens båda kamrar den väntade k. propositionen om rösträtt för kvinnor. Det är den stora händelsen, som man med förvisning blickat fram emot sedan det liberala partiet, som satt beviljandet af politiska rättigheter åt kvinnorna på sitt program, kommit till makten och sedan konungen i sitt trontal vid riksdagens öppnande förklarar, att "hänsyn såväl till rättvisa som till statens välförstådda nytta" kräfvat beviljandet af medborgerliga rättigheter åt kvinnorna samt att det därför vore hans afsikt att för riksdagen framkomma med förslag till sådana ändringar i riksdagsordningen, att kvinna måtte erhålla valrätt och valbarhet till riksdagen på samma villkor som man.

Detta är också innehållet af propositionen, med särskilda bestämmelser i vissa fall, af hvilka den anmärkningsvärdaste torde vara stadgandet om rätt för äkta makar att genom fullmakt utöfva rösträtt den ena för den andra.

De paragrafer af riksdagsordningen, som beröras af den föreslagna ändringen, äro §§ 9, 16, 19 och 21. Vi återge på annat ställe i dagens nummer den lydelse de därigenom skulle komma att få.

I den sakliga motivering, som åtföljer ändrings-

förslaget, berör justitieministern till att börja med riksdagsskrifvelsen af år 1906, hvari begärdes utredning af kvinnornas rösträttsfråga och genom hvilken skrifvelse riksdagen gaf sitt principiella godkännande åt kvinnornas kraf på politisk medborgarrätt. Vidare påminner han om att Andra kammaren 1909 och 1911 bejakat detta kraf — liksom konstitutionsutskottet gjorde detta genom sitt tillstyrkande 1909. "Att Första kammaren vid 1911 års riksdag intagit en mera reserverad hållning till själfva principen om kvinnans politiska rösträtt än som synes öfverensstämma med uttalandet i 1906 års riksdagsskrifvelse" finner han ej rubba styrkan af de förut påpekade sakförhållandena. Krafvet på politisk medborgarrätt åt kvinnorna uppbäres af en stark folkmening, som vunnit anslutning inom skilda politiska partier. I 1907 års rösträttsmotion hade också oförbehållsamt erkänts det berättigade i detta kraf.

Justitieministern redogör därpå för hrr Reuterskiölds och Widells utredningar, och kommer sedan in på de allmänna skäl, som tala för att kvinnorna böra erhålla politiska rättigheter. Huru utvecklingen skjutit kvinnorna fram i helt nya förhållanden, gjort dem till yrkesutöfvare, ställt dem vid sidan af man-

nen i arbetet, huru de såväl härigenom som genom sitt frivilliga deltagande i det sociala arbetet vunnit erfarenhet och insikter, som böra tagas i anspråk för de allmänna ärendena. Han påpekar vidare att kvinnans skolunderbyggnad i stort sedt är densamma som mannens, att hon numera på de flesta arbetsområden anses äga kompetens för utöfvandet af viktiga funktioner, såväl till det allmännas som enskildas tjänst, och att hon således också måste anses äga erforderlig kunskap och mögnad för att tillerkännas politisk rösträtt. Hon har ju äfven redan länge ansetts mogen för den kommunala rösträtten; riksdagsärendena äro i många fall de kommunala närbesläktade, det intresse och den insikt hon visat i det ena fallet bör också räcka i det andra.

Pekande på de olika föreningar, som ha kvinnans rösträtt på sitt program: Fredrika-Bremer-Förbundet, Hvita Bandet, de socialdemokratiska kvinno-klubbarna — och främst af alla Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, tillsammans öfver 35,000 kvinnor, framhåller han att kvinnorna på ett starkt och värdigt sätt manifesterat sin egen önskan om erhållandet af medborgerliga rättigheter.

Till bemötande af den ofta framkastade åsikten, att det vore äfventyrligt att så kort efter den stora utvidgning af röstberättigade, som införandet af allmän rösträtt för män medförde, gifva äfven kvinnorna rösträtt, påpekas, att såväl professor Reuterskiöld som öfverdirektör Widell i sina utredningar ej funnit att den kvinnliga rösträttens införande orsakat några större partiförskjutningar eller på något afsevärdt sätt rubbat jämviktsläget. Vidare påminnes om att den Widellska utredningen ger vid handen att kvinnorna tyckas begagnat sitt politiska inflytande — detta i stater med en jämförelsevis ny kultur — till skydd för en lugn samhällsutveckling gentemot oroliga folkelement.

Hvad beträffar nativitets- och dödlighetssiffrorna såväl som äktenskapsfrekvensen och antalet skilsmässor i länder med kvinnlig rösträtt framhåller justitieministern att de gjorda utredningarna naturligt nog ej kunna påvisa något direkt samband häremellan och införandet af rösträtt för kvinnor. Sådana förhållanden som att äktenskapsfrekvens och nativitetsöfverskott under kvinnorösträttens tid succesivt stigit i en stat som Nya Zeeland samtidigt med att den sjunkit i en del andra länder, där kvinnorna ej äga rösträtt, kunna emellertid, betonar han, peka på att om speciellt intresse ägnas åt effektiva lagbestämmelser om moderskapsskydd och barnavård — något som ligger för kvinnorna — nativitetsöfverskottet därigenom gynnsamt påverkas, då däremot genom bristande åtgärder i berörda afseenden detsamma förminskas. Med kunskap om de svenska kvinnornas stora och verksamma intresse för dithörande sociala frågor anser justitieministern välgrundad anledning föreligga, att dessa äfven i sin politiska verksamhet skulle söka befrämja folkets fortbestånd och utveckling.

I samband med förslaget om att gifta makar skulle ha rätt att rösta med fullmakt den ena för den andra, ställer justitieministern i utsikt, att förslag skall framkomma om att sjömän och vissa andra personer, som kunna vara förhindrade att personligen rösta, skulle få deltaga i valen genom fullmakt, en fråga, som sknlle slutligt afgöras i samband med det kvinnliga rösträttsförslaget.

Till Förlikningsbillens historia.

Förlikningsbillen är död, den aflivades den 28 sistlidne mars, och Englands kvinnor förneka ingalunda, att dess död var ett tungt slag för dem. Men som grafskrift däröfver skrives icke: "Hvila i frid!", eller "Uppståndelse!", där skrives Brownings ord:

»Vi falla för att resa oss igen,
vi svikas för att kämpa bättre.»

Det var på 14 röster, som billen föll, och oafsedt det särskildt ogynnsamma förhållandet, att 13 af arbetarepartiets män plötsligt bortkallats af kolstrejken, berodde nederlaget på irländarnas öfvergång. Redmond, partiets ledare, har själf aldrig varit suffragist, men förra året röstade dock 26 medlemmar af partiet för billen, medan nu 41 stycken röstade emot, och de 5 irländska ledamöterna af förlikningskommittén lade ned sina röster.

Man kan ej annat än instämma med Evening Standards uttalande om Underhuset, som förra året med 167 rösters majoritet antog den bill det nu förkastar med 14 rösters majoritet.

Evening Standard säger: "Årets förändring är slående och tyckes visa att våra maskulina lagstiftare som kår betraktade äro synnerligen ombytliga. Kvinnorna kunna icke ha ändrat natur på tolf månader, och om de enligt den öfvervägande meningen i Underhuset år 1911 voro kompetenta att utöfva politisk rösträtt då, kunna de näppeligen vara inkompetenta år 1912. Och om Underhuset nu fattar sin bestämmelse enligt vetenskapens, förnuftets och logikens lagar, måste det på ett egendomligt sätt hafva brustit i dessa fall i fjor."

Ellen Wester.

Faderskapsbevisningen. Med hänsyn till den förestående lagstiftningen angående rättsförhållandet mellan föräldrar och barn anbefalldes medicinalstyrelsen på sin tid att afgifva yttrande till lagberedningen angående vissa frågor rörande faderskapsbevisningen. Sedan professorerna A. Key-Åberg, M. Sahlin och E. Westermarck afgifvit yttrande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med en af prof. Key-Åberg författad tryckt skrift "Om den beräknade längden af det mänskliga hafvandeskapet och denna frågas betydelse för faderskapsbevisningen in foro", har styrelsen nu afgifvit det begärda utlåtandet och därvid åberopat hvad delegerade yttrat.

Allm. Pensionsförsäkringsbolaget, Stockholm,

meddelar till särdeles billiga premier:
Lif-, Blandade Lif- & Kapital- samt Barnförsäkringar
Liberala invaliditetsbestämmelser.

Bolaget ansvarade den 31 dec. 1911 för en lifförsäkringssumma af
39,650,951 kronor.

Sprid DAGNY!

Olika synpunkter.

Ellen Key höll 1903 ett föredrag: "Män, kvinnor och barn", där det blef framhållet, att kvinnan af "sin egen skapelse, hemmet" icke gjort hvad som kunnat göras. Den suggererande värtaligheten sökte icke på samma gång bevisa, att kvinnan, fordom så omgärdad af fördomar, så begränsad till subjektiva områden, så beroende af maskulin uppfattning, endast — just på grund af dessa förhållanden — undantagsvis kunnat höja sig till en själfständig syn på tingen och gifva impulser till fromma för framtidsstaten. Tvärtom afslöjade Ellen Key kvinnans hemdaning som en sekundaprestation för att kunna fastslå, att kvinnans insats i det offentliga lifvet skulle bli undermålig. Hon hade på sitt eget område visat precis hvad hon förmått.

Den allmänna meningen har annars tidigare varit den, att hemmen, åt hvilka kvinnorna utslutande ägnade sig, i det stora hela voro ungefär hvad de borde vara. Begreppet hem, rätt ofta inskränkt till någonting i yttre måtto välskött, ett urverk, som af husmodern drogs upp och hölls i stadig gång. Om hemmet på samma gång var godt — utvecklande och stödjande — för alla dess medlemmar sattes icke under debatt. Något offentligt klander af hemmen hörs från denna tid icke af.

Det är först kvinnors hänvändelse till verksamhet utanför hemmet och mot objektiv bakgrund, som framkallat en förr okänd fruktan för hemmens degeneration och upplösning, hvaraf något hittills okänt ondt — exempelvis den nationella frihetens förlust — antages skola uppkomma.

Denna från konservativt håll i umgänge och dagspress ofta framhållna fara — hemmens dekadans — måste gifvetvis väcka föreställningar om en de forna hemmens idealitet och hålla vid makt den lättköpta öfvertygelsen att den moderna kvinnans öfverskott i kultur och vaken medborgaranda på intet vis kan ersätta den förlust, som genom utvecklingens omvandlande makt drabbar nutidshemmen.

En dylik uppfattning drifver till betraktande af hemmen för ett helt eller halft sekel tillbaka. Och med större vakenhet än hvad annars blefve fallet.

En florerande memoarlitteratur slår upp dörrarna till många hem om icke på vid gävel, så dock tillräckligt för inblickar. Och hvad ser man? Om både aristokratiska och borgerliga hem blir man frestad att allra först utropa: styfmodrar, styffäder och vimlande barnkullar! Hur pass fint gehör får man ha för att af så många olikartade stämmor vänta en sammansmältande harmoni?

Man lär mycket af memoarläsning. Framför allt att icke tillmäta sin egen uppfattning en slutgiltigt betydelse. Men till tron att de gamla hemmen stodo ofantligt mycket högre än hemmen i vår tid, till öfvertygelsen om ett "paradise lost" kommer i detta fall ingen uppmärksam iakttagare.

Ha hemmen ej utmärkts af större välstånd och därmed förenad gästfrihet eller alstrat en statsman, en lärd, ett geni, får man knappast syn på dem. Som bekant

finns det och har alltid funnits goda hem, oberoende af skaldskap, rikedom o. d. Men sådana hem förbli, liksom deras skaparinnor, i regel obemärkta. Man måste alltså syssla med förnämligare hem.

Uppfostringsväsendet är icke af en halt som bländar synen. Sedan flickan af familj lärt tala språk af "bonne" eller "madame", lärt rita, spela och dansa, är hennes uppfostran fullbordad. Ungdomstiden är en långdans af nöjen från herrgård till herrgård, från stadshem till stadshem. En romanlitteratur, genompyrd af sentiment, får fylla fantasien, kurtis och giftermålsplaneringar skola ge utlopp åt ett uppskrufvadt känslolif. Om allvarligt arbete hör man icke talas en gång. Sönerna, ofta redan som barn inskrifna vid akademi eller med officersfullmakt på fickan, lära nödtorftigt yrket att inhämta sällskapsmanér. Fädernas namn och ställning besörja karriären. Friheten i erotisk väg är obegränsad. Och som bekant frös Venus utan Bacchus. Efter en med kamratligt bifall genomlupen skala af liaisoner, förälskelser och förlofningar, kommer giftermål till stånd med påträffad lämplig dam, om hvars förmögenhetsvillkor friaren sällan underlåter att göra sig underrättad i förväg. Den tidens äktenskap likna ofta ett hårdt och alltför många gånger kvistadt träd, hvars krona sällan får tillfälle att utveckla någon prakt.

Vår tids, som man säger, förvillade ungdom har i själfva verket högre vyer i fråga om äktenskapets helgd än förfädren.

Att barnen i de forna hemmen i allmänhet lärdes respektera allas människovärde, ser man icke mycket af. Kristendomen med dess kärleksbud bekändes på den tiden allmänt; att buden efterleddes tyckes sällsynt, ty om t. ex. någon stor jordägare har omsorger om sitt folk, väcker detta sensation.

Nej, det fattades nog rätt mycket i många af de gamla präktiga hemmen, liksom i de nya af alla sorter. Men det som öfverallt i de senare kommit till heders är arbetet i stället för lättjan; grundlig undervisning i stället för ytlig; mål, vunna genom egna sträfvanden, ej genom tillfälliga företrädesrättigheter; hänsynstagande till de svaga i samhället, i stället för en för oss ofattligt likgiltighet.

Man kan läsa memoarer i två digra volymer utan att finna mera än två rader som vittna om tanke på bröder och systrar på lifvets skuggsida. Man kan gå igenom tre och fyra delar "Minnen" utan att omsorger om t. ex. tjänare eller underhåfvande inkräkta sammanlagdt en sida. Däremot kan man få höra dessa uthålliga tjänare förlöjligas för dumhet, lynnen o. s. v. Först i nödens tid går det stundom upp ett ljus för härskarna: den trogne tjänaren är ovärderlig.

Hur otroligt mycket arbete dessa tjänare utförde! Allt skulle ju besörjas hemma i husen och herrskapen skulle beständigt roa sig. Dansen räckte ofta till kl. 5 à 8 på morgnarna, och dagen efter skulle allting ånyo vara i ordning för nya festligheter.

Balmusiken klingar och dansen går äfven under sådana tider, då tusenden af landets fattiga ynglingar fördärf-

vas af köld och svält för vårt försvar, då massor af utmärklade, nakna unga män plockas ur hemkomna fartyg som lik och vråkas i högar på kärror för att forslas undan, utan att deras mödrar någonsin få så mycket som en afskedshälsning till tröst.

Nøjets källor sina icke när oår och missväxt i vissa delar af landet orsaka bittraste nöd.

Nutidens medborgerligt vakna och arbetande kvinna har ingen skuld i det medvetna hat, de konflikter, det revanchebegär, som nu gör tillvaron full af oro. Vågar någon neka, att familjegoismen i det förlutnas ståtliga eller näriga hem sätt ut en dryg del af hvad vi skörda?

Hvad är det som gör att så många beundrare af tiden — rättare beundrarinnor — fullkomligt förtrollas af charmen öfver salongsaftnar kring de gamla lamporna? Afståndet, som låter mången endast uppfatta ljuskretsen?

Memoarförfattarens olika synpunkter bli för läsaren oemotsägligt af uppfostrande värde.

Hur framstående tyckes ej t. ex. Marianne Pollet, sedermera fru Ehrenström vara, sådan hennes egna anteckningar och minnen gifva hennes bild, alltifrån det Stralsundshem, där hon af den gode pastor Barkow lär sig att älska Gud öfver allting och sin nästa som sig själf och under älskade föräldrars ledning i naturens mångfaldiga välgärningar lär känna skaparens öfersvinneliga godhet. Hennes uppfostran fullkomnas genom språk-, sång-, dans- och deklamationslärare. Så kommer hon till svenska hofvet, och man får det intrycket, att hon af alla mottages med vänskap och beundran. Hon blir stjärna vid hoffester. Man får höra kronprinsen Carl Johan förklara för Marianne, att han redan i Paris hört omtalas hennes vackra karaktär, behag och talanger. Hur beundrad Marianne synes ha varit i hufvudstaden, blir hon det i ännu högre grad i Göteborg där hennes man blir kommandant. Efter växlande öden bor hon ensam i Stockholm, men förblir till sin död föremål för en alltid lika stor "godhet" från utmärkta personers, äfven kungligas, och furstligas, sida.

Gör man så bekantskap med samma Marianne genom t. ex. Malla Montgomerys memoarer, så slår en stark våg af antipati för denna Marianne emot en. Hon blir mycket osympatisk i allt sitt görande och låtande, och då Malla en gång långt fram i tiden af nyfikenhet låter förläda sig att besöka fru Ehrenström, efterföljes detta af ett fast beslut att det aldrig skulle förnyas.

Excellensen A. F. Skjöldebrand, hvars många band memoarer lämna bilden af en man, oändligt använd i rikets tjänst och där nödvändig, oändligt insiktsfull och därtill sällsynt mångsidig — hur obarmhärtigt affärdas icke hans förmåga af bl. a. Trolle-Wachtmeister, som försäkrar, att Skjöldebrand med sin fullkomliga brist på ämbetsmannatakt gör mer skada än nytta i statsrådet. Och Amalia von Helvig, mer skolad konstnär än de beundrande svenskarna, ser ned på Skjöldebrands dramatik och musik etc. som på ren diletantism. Det elegiska drag, som efter Pella Höpkens död gör Skjöldebrand intressant, går alldeles förloradt när man genom andra kronikörer blir förtrogen med en rad af hans passioner,

t. ex. för Aurora de Geer och Malla Montgomery, och när man noterar förlofningen med Betty Edman, giftermålet med Charlotte Ennes och tillvaron af den familj han på annat håll hade skyldighet att underhålla.

Hvilken nøjets och älskvärdhetens oförfalskade glans ligger ej öfver Agnes Geijers skildringar af det härliga sälls-kaps- och musiklifvet på slottet hos von Kræmers och i andra den tidens Uppsala-hem. Sveper inte minnet af den berusande ungdomsglädjens, vänskapens, spiritualitetens, de många geniernas strålande epok förbi en med en fläkt af vemod: så älskvärd blir världen visst aldrig mer! Någon vänder minnesmedaljen. Helt konsternerad tittar man på den glade N. P. Ödman. Med humorns glitter i ögonen talar äfven han om de allra styfvaste musikaftnar hos Kræmers och andra förnämliga Uppsala-bor. Visserligen berättar Ödman om en tid, som ligger något längre fram mot vår egen, men så mycket säkrare kan man vara, att hvad 1850-talets sälls-kapsvärld i Uppsala kunde tillåta sig vis-à-vis inbjudna utsökta studentsångare, det kunde 1840-talets komma sig för med i ännu mera ogenerad form.

Det lilla rum där sångarna skockat sig — säger Ödman — var under aftonens lopp från värdfolkets synpunkt att betrakta som en förrådkammare, där man blott hade att hämta en, två eller flere individer eller allesammans, allt efter musikbehovet för tillfället. För de inbjudna af "societén" var det hela en härlig sälls-kapsafton. De akademiska sångarna kunde efter hvarje nummer höra af det tilltagande glada sorlet därute i de yttre rummen, att sången alltid gjort god effekt. Att de själfva hade "roligt", vill Ödman däremot inte påstå. Och när supén var öfver — en värdinna tyckte en gång att sångarna sjöngo alldeles för få nummer, "fastän de fingo samma mat som de andra gästerna" — så gingo alla dessa den härliga sångens riddarvakter sin väg "utan att ha växlat ett enda ord med en enda människa utanför deras egen krets".

Exemplen kunde mångfaldigas. Men hvem vet ej att synpunkterna bestämma uppfattningen.

Metta Greger.

Ändringarna af Riksdagsordningen.

Under återopande af statsrådsprotokollet för den 29 mars förelägger k. m:t till riksdagens pröfning följande förslag till ändring af §§ 9, 16, 19 och 21 Riksdagsordningen.

Par. 9.

Till ledamöter i Första kammaren kunna endast väljas män och kvinnor, som uppnått — — — — — sin befattning.

Par. 16.

Valrätt tillkommer enhver välfrejdad svensk medborgare, såväl man som kvinna, från och med kalenderåret näst efter det hvarunder han uppnått tjugofyra års ålder, dock ej

a) den som står under förmynderskap eller är i konkurs-tillstånd;

b) gift kvinna, som ej vunnit boskillnad och hvilken man är i konkurstillstånd;

c) den som häftar för understöd, hvilket under löpande eller sistförflutna kalenderåret af fattigvårdssamhälle tilldelats den häftande själf eller dennes hustru eller minderåriga barn;

d) gift kvinna, hvilken man häftar för understöd, som under löpande eller sistförflutna kalenderår af fattigvårdssamhälle tilldelats henne eller makarnas minderåriga barn;

e) den som icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, hvilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren;

f) gift kvinna, som ej vunnit boskillnad och hvilken man icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, hvilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren;

g) värnpliktig, som icke fullgjort de honom till och med utgången af sistförflutna kalenderåret åliggande värnpliktsöfningar.

Till efterrättelse vid val skall finnas röstlängd, och skall, på sätt i vallagen finnes närmare bestämdt, valrätten grundas på förhållandena vid tiden för röstlängdens tillkomst, ändå att förändringar före valet inträffar.

Par. 19.

Till ledamöter i Andra kammaren kunna endast utses män och kvinnor, som äga valrätt inom valkretsen eller, där fråga är om stad, bestående af flera valkretsar, inom någon af dessa.

Par. 21.

Riksdagsman ----- tre lagtima riksdagar.
Kvinnor är berättigade att afsäga sig riksdagsmannauddrag, äfven om icke något af nu nämnda skäl är för handen.
Afsägelse ----- konungens befälningshafvande.

Det operonliga kapitalet och det sedliga ansvaret.

I anledning af en passus i yrkesfarekommitténs betänkande.

Till Dagnys redaktion!

I Dagny för 28 mars är intaget ett uttalande af den finska yrkesinspektisen, fröken Vera Hjelt, öfver min artikel med öfvanstående rubrik, som återfinnes i samma veckotidning för den 14 mars. Då detta uttalande är gjordt efter "en första hastig genomläsning" af artikeln i fråga, är det kanske ej att förvånas öfver det uttalandet blifvit så pass missvisande, som det verkligen är. Gällde det blott förhållanden, som ju kunna vara olika i olika länder, eller synpunkter, som kunna växla efter olika uppfattning, vore därom mindre att säga; men då missuppfattningen gäller själfva kärnpunkten af min framställning, måste jag för sakens skull utbedja mig plats för några beriktigande ord.

Det har för ingen del varit min mening att uppställa det "personliga" kapitalet som princip emot det "operonliga". Icke heller har jag velat häfda, det ett aktiebolags administration icke lika väl som en enskild arbetsgifvare skulle vara ägnad att ansvara för det anständighet och goda seder vore rådande på arbetsplatsen. Jag har helt enkelt velat konstatera ett faktum, nämligen

att hvad dessa förhållanden angår det gamla systemet, som man ju brukar kalla det patriarkaliska, just i lagens skydd hade en stor fördel framför det nuvarande.

Vår gamla hederliga näringslag, näringsfrihetsförordningen af 1864, gjorde sig sålunda ännu till förespråkare för de sedliga intressena, i det den föreskrifver, att näringsidkare faderligt skall vaka öfver att hans tjänstebiträden och arbetare, särskildt de minderåriga, hållas till goda seder. Denna synpunkt bortföll beklagligt nog i vår minderårighetslag, hvilken 17 okt. 1900 fick sin slutliga affattning, men önskas nu åter upptagen af de sakkunnige, som haft lagens revision om hand. Det var för att stödja denna princip om arbetsgifvarens sedliga ansvar, i första hand för sina minderåriga arbetare, min artikel var skriven, ty, såsom förhållandena hos oss f. n. gestalta sig, stå de sedliga förhållandena på storindustriens arbetsplatser utom lagens kontroll.

Visserligen kan lagen ensam icke omgestalta dessa förhållanden, men lagens: du skall måste till för att väcka ansvarskänslan och utgör tillika den nödvändiga förutsättningen för införandet af tillsyn och kontroll. Det är icke för de "välordnade fabrikerne" lagskyddet behöfves. Sådana finnas också hos oss, och jag har ingalunda uraktlätit att framhålla betydelsen af en god ledning, i det jag påpekat, huru en sådan förmår uppvaga alla nedbrytande faktorer tillsammans. Men — så länge sådan ledning icke är regel, utan undantag, kan lagskyddet, liksom skyddslagstiftningen öfverhufvud, icke undvaras.

Hellerup den 6 april 1912.

M. Anholm.

Insänd litteratur.

Evangeliska Fosterlandsstiftelsens Förlagsexpedition, Stockholm: **Praktisk utläggning af Psaltaren.** Af teol. dr. Emil Taube. Autoriserad öfversättning från originalets fjärde fjärde upplaga af *Frans Johansson*. Häft 12 o. 13 — **Passionsberättelser.** Efter C. O. Rosenius. Minnen från Betlehems kyrkan i Stockholm passionstiden 1861 och 1862. Andra upplagan. — **För tron och lifvet.** Vittnesbörd ur ordet och erarenheten. I *Af Anders J. sberg*. — **Genom Eder förbön,** eller Världsmissionen föremål för regelbunden bön. Af *Joh. Rinman*. — **Prosten Olof W. Thulin.** Ett långt och rikt dagsarbete i Herrens tjänst. Ur minnet och efterlämnade papper af *J. Thulin*. — **Den nye tjänaren.** En bild ur det slovakiska folklifvet. Af *Kristina Roy*. Öfversättning. — **Det afgöra de valet.** — Ett litet ord till de unga huru man finner Kristus. Af *Christian Christensen*. Bem. öfversättning från danskan af B. H. — **Ett vänligt ord.** Af *C. O. Rosenius*. — **Åskvarnastugorna.** Berättelse ur verkligheten. Af *Anna Carlsdotter*. — **Missionskrifter, utgifna af Evangeliska Fosterlandsstiftelsen.** 38. **Hinduerna.** En hjord utan herde. Missionsföredrag af *Enok Hedberg*.

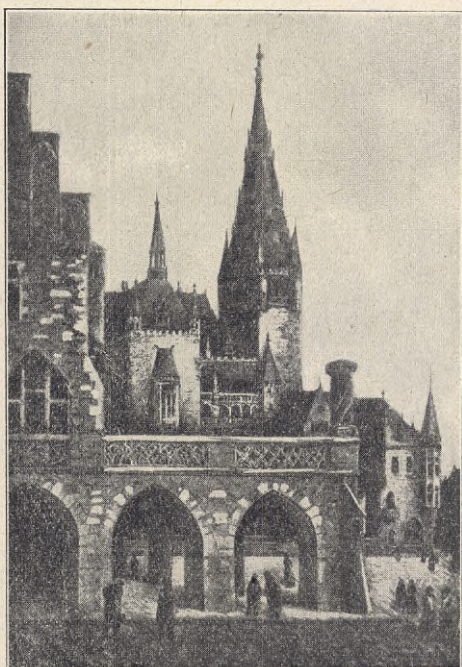
Bokförlaget Puritas, Stockholm. **Vänskap, trolöfning, äktenskap.** Af teol. dr. *F. B. Meyer*. med. d. *Mary Wood-Allen*, teol. dr. *Sylvanus Stall*, teol. dr. *T. de Witt Talmage*, med. dr. *J. A. Conwell*.

Spetsar. I föregående veckas nummer påbörjades en serie artiklar af fru Ellen Nordenstreng. Artikeln n:o 2, som skulle influtit i detta nummer af Dagny, har emellertid på grund af hopadt arbete på tryckeriet måst få ligga öfver till nästa nummer, något som vi vilja meddela våra läsare, som möjligen undra öfver att serieföljden blifvit bruten.

Aachen—Aix la Chapelle.

Du gamla kejsarstad med tusenårig saga. Världsligt sedt betyder du föga mot nutidens storstäder, rikets första stad är du nu blott i alfabetisk synpunkt, men kyrkan har alltjämt ett af sina säkraste fästen i dig. Än i dag går stråkvägen mellan Allemannien och frankernas land öfver Karl den stores stad, men turisterna stanna ej där, ty sevärdheterna tränga sig inte på en. Alltsedan romarnas dagar vallfärda tusenden af lidande till de undergörande varma källorna, och ännu flera troende draga till det ärevördiga templet på de stora helgdagarna. Just kontrasten mellan mondän kurort och medeltida vallfartsort verkar här så starkt.

Rådhuset.

Den nya staden växer ut åt alla håll, när t. o. m. de gamla klostren, men där hejdas den glupska stadsplanen, gatorna få vackert kröka om klostermuren, som bara bygges på ett stycke i höjden. Från vår balkong kunna vi dock se in i trädgården till ett af de strängaste nunneklostren, där de bleka systrarna vandra stillsamt omkring som i ett fängelse. Samtala få de ej, och aldrig se de en främling. När en handverkare måste in för någon reparation, får han bära om halsen en liten bjällra, så att systrarna hinna rädda sig in i cellens skydd utan att besudlas af en mans blick. Endast biktfadern har tillträde. Ofta väckas vi af den lilla gälla tornklockan, som manar nunnorna till midnattsmässan, ty under bön och läsning går deras lif, som för oss synes så meningslöst. Inga sjukbesök, ingen beröring med de lidande, ingen välgörenhet. Men de fromma säga: ”de göra lika mycket godt ändå, ty de bedja för oss alla och för dem, som själfva icke bedja.” I hvita kistor sofva de mellan bön och vaka, där blir deras sjukläger, tills slutligen klosterporten öppnas och väntande bröder få ta emot dem för att bära dem till det sista

hvilorummet. Ofta händer det, att en halvuxen flicka rymmer från sitt hem och förblir spårlöst försvunnen. Först när hon blivit myndig kanske familjen får ett kort meddelande från ett kloster, att hon frivilligt tagit doket. Om flykten dit också ej varit lika frivillig erkänner ingen numera. Och mången öfvergifven moder är stolt öfver den nåd, som vederfarits hennes barn.

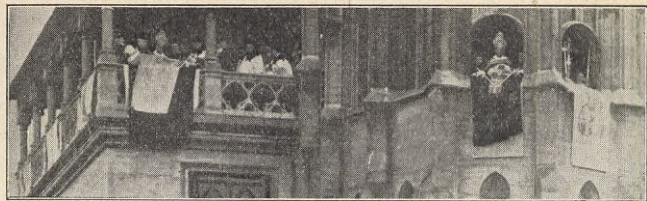
I handel och vandel märkes alltjämt, att Aachen är ett af katolicismens högkvarter. Flera af professorerna vid de modernt utrustade läroanstalterna följa med i de många processionerna med ljus i händerna, och deras småttingar stråla af stolthet att få vara med i barntåget,

Domen, Kejsar Karl den stores kröningsstol.

klädda som änglar med vingar och silverkrans i håret. Lofdagarna bestämmer kyrkan efter sina helger. Trots den moderna utvecklingen står ett litet parti af den gamla staden fämligen orördt, där rådhuset och münstern dominera. Ett alldeles nytt annex till rådhuset, förvaltningsbygganden, är beundransvärdt väl infogad, och t. o. m. det ultramoderna varuhuset Tietz midt emot har försökt anpassa sig efter omgifningen. Uppsmetad på rådhusets gafvel finna vi den typiska gammaltyska vinstugan, här för sin originella form kallad ”postvagnen”. Ännu mera än den rikt dekorerade rådhusfasaden locka de relativt nya jätteväggmålningarna af Rethel i kejsarsalen. Motiven äro ur Aachens och Karl den stores historia, från upptäckten af en hälsokälla till öppnandet af kejsarens graf i domen, där han fanns sittande upprätt i sin kröningsstol med krona och spira. Mästerliga äro de i sin enkla, klara realism, men de sista, som fullbordats efter Rethels död af lärjungar, verka grofva och prålade mot hans varma och dock diskreta färger. Hur olika är ej denna allvarliga, kraftiga germantyp mot fransmännens smärta ljuslockiga Charlemagne.

De heligaste relikerna förevisas från domgalleriet.

Münstern i Aachen, så förbisedd vid sidan af den mäktiga domen i Köln, står sig godt vid jämförelsen med många ståtligare och rikare tempel. Mäktigast verkar det äldsta partiet i all sin enkelhet, Karl den stores oktagon, kanske ännu mera före den nyligen utförda restaureringen. De väldiga monolitpelarna föllö Napoleon så i smaken, att han lät föra några till Paris, men de återeröfrades lyckligtvis af preussarna. Skattkammaren är fylld af dyrbara kyrkokärl, hvilkas förnämsta värde inte tycks ligga i det ädla materialet eller det utsökta arbetet, utan i de benskrifvor och andra helgonreliker, som äro konstrikt infattade däri. En ung präst, som förevisar relikerna, betraktar oss forskande, men äfven kättarens penning är användbar, och så rabblar han upp läxan med orubbligt allvar, antingen vi höra på eller ej. "Förgylld silfvermonstrans, i midten en bit af korset, en del af inskriften på korset, den heliga jungfruns hår. D:o med ben af de 12 apostlarna. Ett kors af bergkristall, skänkt af konung Karl d. 15:de af Sverige, innehåller ett reifben af den helige Eligius. Relikskrin i form af ett kapell, innehåller en spik från korset, en del af törnekronan, ett lärben och tre tänder af Karl d. store, m. m. Ännu ett relikkapell, innehållande Johannes Döparens hår, frälsarens svetteduk, rörkäppen, som vid törnekröningen gafs honom som spira." Svampen, som räcktes den korsfäste, repet, hvarmed han bands vid gisselpelaren, Marias linnegördel och slöja, ingenting fattas, men på ett skeptiskt sinne verkar det allt som trasor, föga passande till den kostbara infattningen. Alldeles förbryllad af den massa obekanta helgon, hvilkas namn sedan snurra förbi mitt öra, och tämligen oberörd af deras ganska enformiga kvarlevor, studsar jag till vid en byst af den hel. Birgitta. "Ach, das ist ja unsere Heilige, Birgitta von Schweden", kunde jag ej återhålla. Men en förintande blick träffar mig från patern. "Ach die, die wurde ja nicht gemartert!" Generad på egen och helgonets vägnar vågar jag ej mera öppna munnen. Men ännu återstår den största tempelskatten, förvarad i en gyllene kista. Vida berömd bland de rättrogna öfverträffas den blott af Kristi röda kjortel i Trier. Men endast hvar sjunde år öppnas kistan, och de fyra allra heligaste relikerna visas för folket. När planen utanför är fylld till trängsel af knäböjande troende, träda prästerna ut på de härliga gallerierna i guldprydda kåpor, lysande i purpur och violett. De förnämsta förevisa nu från fönstren de heliga föremålen, som för kätterska ögon te sig som tygbylten. Men alla troende veta, att de innehålla: Jesu lindor och ländduk, Guds moders kjortel och duken,

hvari Johannes Döparens hufvud sveptes. I stum extas eller mumlande böner blickar mängden upp mot helgedomen, och de nyktra nordtyskarna täfla med söderns naiva barn i blind tro. Kring gatorna tåga praktfulla processioner, och folket kastar sig ned i gatsmutsen. Det är imponerande och stämmningsfullt och ändå beklämmande. Vi längta ut till frisk luft och skynda ut ur staden, långt ut. Men där möta vi oupphörligt grupper af unga flickor på väg till bikten, långt ifrån komma de till den heliga festen och tumma ifrigt sina radband. Vi bli stående och se efter dem, och se, gång på gång vända de sina små bara hufvuden och gladt nickande följa de oss med spelande glada ögon, tills vägen kröker. Men ej ett ögonblick släppa de radbandets kulor och läpparna mumla oafbrutet de frommaste böner.

Naima Sahlbom.

Litteratur.

Ödemarkens ansikten. Af *Walter Hülphers*. Åhlén & Åkerlunds förlag, Göteborg.

Det är alltid med glad förväntan jag öppnar en ny bok med norrlandsskildringar af denne författare, hälst som de numera komma med rätt långa mellanrum. Man har äfven en viss rätt att i det stycket vänta sig någonting från detta håll. Ty, under de tio, tolf år Walter Hülphers sysslat med ett ganska mångskiftande författarskap, har han skrifvit några af de bästa historier vi äga från det nordliga Sverige. Och, huru än hans intresse kan flamma upp för olika ämnen, är det dock framför allt i skildringar af detta hans hemland och dess folk, som man skönjer hans största styrka.

Om också hans senaste bok, "Ödemarkens ansikten", — som han själf benämner "studier" — inte såsom helhet kan räknas till hans bästa arbeten — därtill är den för ojämn — finnes här likväl åtskilligt, där han visar prof på sina bästa egenskaper som diktare. Och en af de fem berättelserna, "Öga för öga och tand för tand", är något bland det yppersta, som han skrifvit. Det är historien om en likfärd i fjällmarken, där en gammal lapp af sonen och grannarna dras på en flakslåde ned till kyrkan — en flera dygns lång färd öfver åsar och frusna myrar. Och i denna teckning af ett lappländskt vinterlandskap och vidare af rof- och jaktinstinkens allt betvingande makt öfver vildmarksfolket, som, när de se varg- och älgspår lämna både begräfningstankar och liksläden långt bakom sig, där har Walter Hülphers nått högt i skildringskonst. I "Ödemarkens ångest", återigen har han i mötet mellan en lapp och en halblodslapp på ett förträffligt sätt fått fram rashatet och har på samma gång gifvit ett par äkta typer, med säkert tecknade drag, hvilka stå än mera levande och verkliga, därför att de så förunderligt väl smälta samman med den omgifvande naturen.

Bokens längsta berättelse, "Magda", är också skriven med mycken kraft och håller intresset vaket från början

till slut. Men den äger dock inte samma öfvertygande makt, som de förut nämnda. Och om också denna Magda med sin våldsamt säregna naturell kan vara fullt berättigad som material i en litterärt psykologisk kvinnostudie, förefaller det dock som om hon här ej riktigt hörde ihop med miljön. I alla fall kan man ej undgå att betrakta en norrlandsbygdens kvinna af en så utomordentligt hysterisk läggning som en sjuklig företeelse och som sådan ju af intresse för psykiatern, men såsom typ verkar hon konstruerad eller åtminstone öfverdrifven.

Däremot är den manliga hufvudfiguren, drängen Johan, allt igenom äkta och trovärdigt karaktäristisk. Och hans förhållande till Magda är skildradt med anmärkningsvärd nyanseringskonst. Han är en sund och ganska vanlig natur, under det att hennes känslor, tankar och handlingar ovillkorligen väcka den reflexionen, att knappast någonting annat än storstadsluft, societetslif eller en degenerad släkt kan framkalla en liknande produkt.

De båda öfriga "studierna" utgöra bokens svagaste sidor. — "Lätet" saknar visserligen inte spänning och är på sina ställen fast i stilen, men det är en historia, som har bra nog mycken smak af vanlig spökhistoria och passar bäst i tidningsspalterna. Och den första i boken "Varghjärtat" hör till dessa subjektivt hållna själsanalyser, som äro till hälften stämning, till hälften själfranskakelse och som man skulle vilja räkna till tidens skönlitterära barnsjukdomssymptom. —

Walter Hülphers har dock visat prof på så mycken frisk styrka och utveckling — en utveckling, som bort lämna bakom sig lusten att inför obehöriga förråda tillvaron af dylika betraktelser.

M. R—M.

Yrkesutbildning för tjänarinnor.

Krafvet på verklig yrkesutbildning inom olika arbetsgrenar gör sig allt mera gällande. En sådan fråga, som tid efter annan varit upp, är lämplig utbildning af tjänarinnor. Sedan yrkesskolefrågan kommit i sitt nuvarande läge, kommer också som en naturlig tanke det riktiga i att kommunala yrkesskolor i husligt arbete anordnades. Vid ett möte, som Stockholms tjänarinneförening för någon tid sedan anordnade, redogjorde äfven fröken Kerstin Hesselgren för de goda resultat, som vunnits i de utländska städer, exempelvis Zürich och Basel, där sådana skolor finnas.

Mötet, som var talrikt besökt, enade sig efter en liflig diskussion om att anta följande resolution:

Tjänarinnor i Stockholm, samlade till talrikt besökt möte, uttala som sin samfälliga mening att yrkesutbildningen är en af tjänarinnornas lifsfrågor. De missförhållanden som f. n. råda inom vår kår äro i hög grad beroende af att de allra flesta icke erhållit lämplig utbildning för sitt värf. Det är således en af de viktigaste förutsättningarna för en lycklig lösning af tjänarinnefrågan att kommunerna, icke blott i Stockholm utan öfver allt i landet, taga i öfvervägande möjligheterna för upprättandet af afgiftsfria hushållsskolor, där obemedlade flickor, som

skola ägna sig åt husligt arbete, kunna erhålla nödig utbildning härför. De skola då blifva icke blott lämpliga för sitt yrke, utan äfven på den aktning för sig själva och sitt arbete som hvarje upplyst människa numera fordrar och äfven erhåller, då förutsättningarna därför finnas. Vi tjänarinnor äro sämst ställda i detta afseende. Vi hoppas därför, när nu yrkesskolefrågan löses, att vederbörande skola förhjälpa äfven vår kår till möjligheten af en ordentlig yrkesutbildning.

Notiser.

Lindring af barnamordsstraff. Proposition om mildare straff för barnamord har nu framlagts för riksdagen. Det nu gällande straffet för barnamord är straffarbete från och med ett till och med sex år med förhöjning till straffarbete i tio år vid synnerligen försvärande omständigheter. Enligt det nu föreliggande förslaget kan straffet nedsättas till straffarbete i fyra år eller, då omständigheterna äro synnerligen mildrande, till straffarbete i två år.

Redan detta innebär ju en verklig afsevärd lindring i straffet för barnamord. Ännu betydelsefullare är kanske dock att lagens tillämpningsområde utsträcker. Hittills ha de speciella barnamordsbestämmelserna endast kunnat tillämpas i sådana fall då kvinna, som blifvit moder utom äktenskapet, begått brottet under den närmaste tiden efter barnets födelse. Om endera af dessa förutsättningar saknas, straffas brottet som vanligt mord, d. v. s. med lifstids straffarbete. Det är emellertid klart — erfarenheten har ofta visat detta — att de vanliga motiven för barnamord, kvinnans önskan att hemlighålla barnets födelse samt den nödställda belägenhet, hvari hon råkat, kunna göra sig gällande och påverka hennes handlande i lika eller ännu högre grad, sedan någon tid efter barnets födelse förflytit. Det är därför tydligt att mildare straffbestämmelser böra tillämpas för vissa fall, i hvilka med den nuvarande tidgränsen det vanliga barnamordsstraffet icke kan utdömas.

Som ett oeftergifligt villkor för de mildare straffbestämmelsernas tillämpning fordras dels att modern skall vara ogift, dels att hennes nödläge skall vara en följd af barnets födelse. De kunna alltså icke tillämpas i hvarje fall, då en moder kommit i nödställd eller öfvergifven belägenhet och under intryck därpå tagit sitt barn af daga. Men å andra sidan fordras icke att moderns öfvergifna och nödställda belägenhet fortfarit ända från barnets födelse, utan strafflindringen skall inträda äfven om hon först senare kommit i en dylik belägenhet — under förutsättning, som ofvan nämnts, att födelsen är orsak till hennes betryckta ställning. Anmärkningsvärdt är vidare att moderns belägenhet ej behöfver vara nödställd, objektivt sedt. Det nya stadgandet är afsedt att vinna tillämpning, då hon har den känsla af att vara isolerad och utan hjälp och stöd, som i nya lagtextens ord uttryckes med "öfvergifven belägenhet".

Som konsekvens af ofvannämnda straffnedsättning innehåller det k. förslaget äfven bestämmelser om nedsättning af straff för försök till dödande af barn samt utsättande af barn under samma omständigheter som gälla för tillämpningen af det nu föreslagna barnamordsstraffet.

Moderskapsförsäkringsförslaget diskuteras i Göteborg. För att ge Göteborgs kvinnor tillfälle att taga del af och yttra sig om lagförslaget om moderskapsförsäkring hade kvinnliga diskussionsklubben därstädes utfärdat inbjudning till ett offentligt kvinnmöte lördagen den 30 mars i

gamla högskolans samlingssal. Mötet räknade omkring 300 deltagare ur alla samhällsklasser. Efter en stunds överläggning beslöt mötet enhälligt antaga följande resolution:

Kvinnor i Göteborg, samlade för att diskutera frågan om moderskapsförsäkring, ena sig om att uttala: Moderskapsförsäkring är särdeles önskvärd och behöflig, men bör omfatta äfven andra kategorier af kvinnor än fabriksarbeterskor. Frågans lösning synes helst böra ske i samband med blifvande obligatorisk sjukförsäkring, hvarför det nu föreliggande lagförslaget icke bör antagas.

Två kvinnliga jurymedlemmar. Stockholms rådhusrätt har vid ett före påsk behandlat tryckfrihetsmål såsom medlemmar i den för målets afgörande tillsatta juryn godkänt tvänne af svaranden föreslagna kvinnor: dr Gerda Kjellberg-Romanus och fru Agate Victorin. Härmed har för första gången kvinnor fått deltaga i en svensk jury. Rådhusrätten tyckes ej, trots att åklagaren framställde jäf mot detsamma, ha funnit skäl afslå yrkandet, då lagens bokstaf i detta fall lyder, att afgörandet rörande brottsligheten överlämnas åt för medborgerlig dygd kända personer. Ordet "man" stod således ej här hindrande i vägen — och man var fördomsfri nog att ej konstruera upp några hinder.

Rösträttsrörelsen. Ett länsförbund för Jämtlands och Härjedalen af Föreningen för kvinnans politiska rösträtt har bildats i Östersund. Första förbundsmötet kommer att hållas i augusti.

Demonstrationsmötet i Stockholm med anledning af rösträttspropositionen. Stockholms F. K. P. R. anordnar i likhet med rösträttsföreningarna landet rundt med anledning af den kungl. propositionen om rösträtt för kvinnor ett demonstrationsmöte, som kommer att hållas söndagen den 14 dennes i Fenixpalatset, Adolf Fredriks kyrkogata 10, Stockholm. Vid detsamma kommer anföranden att hållas af fröken Anna Whitlock, fru Agda Montelius, fru Agda Östlund och doktor Gulli Petrini. Vi hänvisa för öfrigt till annonsen i dagens nummer.

Barnmorskornas ställning. Vid sammanträde af Kvinnornas Diskussionsklubb i Stockholm måndagen den 1 dennes höll fröken Anna Häggbom, f. d. ordförande i Stockholms barnmorskesällskap, ett med lifligt bifall mottaget föredrag öfver "Lagstiftare och barnmorskeämbetet". Talarinnan berörde de ogynnsamma och sorgliga förhållanden, under hvilka barnmorskorna oftast måste utöfva sitt ansvarsfulla arbete samt framhöll därpå såsom önskemål: undervisningstidens utsträckning till 2 år, minskning af elevantalet, minimilönens fastställande till åtminstone 500 kr. samt statsbidrag till kommunerna och dessutom statsbidrag till enskildt praktiserande barnmorskor, som vilja ingå i riksförsäkringsanstaltens pensionsfond.

Efter en stunds diskussion, hvarunder särskildt framhölls vikten af kvinnornas solidaritet samt nödvändighe-

ten för kvinnorna att äga medlet rösträtt för att få sina önskemål genomförda, gjorde klubben följande uttalande:

När barnmorskekårens billiga kraf behandlats i riksdagen, har det visat sig att männen ägt ringa förståelse för denna för sin pliktrohet kända kår, hvars yrkesskicklighet är af så utomordentligt stor betydelse för kvinnorna och hvars sociala ställning och bildningsgrad är beroende af de löneförmåner och den yrkesutbildning de erhålla. Därpå framgår, att det är svårt för männen att ensamma riktigt och rättvist lagstifta i yrken, som enbart beröra kvinnorna. Mötet uttalar därför en kraftig vädjan till riksdagen att snarast möjligt ge kvinnorna deras medborgarrätt.

C. S. A:s utbildningskurs för praktiskt socialt arbete. Den kurs för utbildning till mera kräfvande poster inom det sociala arbetet, som Centralförbundet för socialt arbete anordnat under ett par föregående år, kommer att upprepas äfven under läsåret 1912—1913. Kursen ger en mångsidig socialhygienisk utbildning, omfattande såväl teoretiskt som praktiskt arbete, besök vid institutioner af olika slag, diskussioner och föredrag i sociala ämnen m. m. Den afser att utbilda för platser vid bostadsinspektion, fosterbarnsinspektion, vicevärdskap i arbetarbostadshus m. m.. Såväl manliga som kvinnliga elever mottagas; inträdesfordringar äro kunskaper motsvarande realskoleexamen och en minimiålder af 21 år. Företräde lämnas åt dem, som äga praktisk utbildning af något slag eller föregående erfarenhet om social verksamhet. Kursen börjas den 1 okt. och avslutas omkring 1 juli. Ansökan om deltagande insändes till C. S. A:s byrå, Lästmakargatan 6, Stockholm, där prospekt rekvireras och muntliga upplysningar meddelas kl. 1—3 e. m.

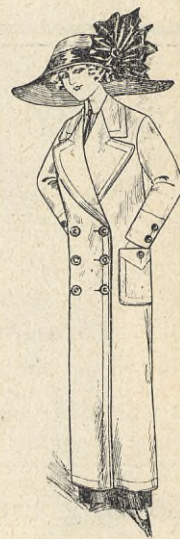
Promenad- kostym

af marinblå Cheviot
och engelsk Homespun

Sidenfodrad Kr. 59.

Ulster

af Homespun
Kr. 34.

Annonsera i DAGNY!

AKTIEBOLAGET

NORDISKA KOMPANIET

STUREPLAN.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{4}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$, och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantensamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halvårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men alltid minst 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder alla beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (ej annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7 $\frac{1}{2}$ öre pr mm.)

Lärlarinna

önskar plats i familj. Är villig och barnkär. Svar till »Små anspråk», Smålands Annonsbyrå, Jönköping.

Kvinnlig leg. Sjukgymnast

önskar till sommaren plats å badort eller i familj. Svar till: Gymnastikdirektör, p. r. Stockholm.

Exam. kvinnl. sjukgymnast

med tvåårig sjuksköterskepraktik önskar sysselsättning. Villig medfölja å resa eller till badort. Svar till »Signe 20 år», Sv. Dagbladetshufvudkontor, Stockholm.

Som värdinna

söker bättre flicka plats, kunnig i ett hems skötande. Svar till »Värdinna, våren 1912», Karlstad p. r.

Bildad Småländska

önskar nu i vår plats i Stockholm eller dess närhet som barnfröken. Har genomgått 8-klassigt läroverk och kurser i barnavård och sjukvård. Goda rekommendationer och referenser finnas. Löneanspråk 25 kr. pr mån. och halftva resan fri. Svar till S. A. Pärtyd p. r. via Kalmar.

Ung flicka

önskar pl. som skrifbiträde. Svar märkt: »God handstil», Delsbo p. r.

Hurtig Värmländska

önskar plats till första maj som husföreståndarinna eller att förestå brukshushåll, innehar de bästa rekommendationer. Svar till »Maja», Falun, p. r.

Sinnessjuksköterska

söker privat plats nu genast. Fina betyg och rekommendationer finnas. Svar till »Genast», Uppsala, p. r.

Sommarguvernans.

Lärlarinna önskar mot fritt vivre undervisa ett par tim. om dagen å realskolans stadium. Svar till »S. B.», S. Gumælii Annonsbyrå, Göteborg.

24-årig hushållsvan bättre flicka

som genomgått Cronius hushållsskola önskar plats i bättre familj där jungfru finnes att vara husmodern behjälplig med hemmets skötande. Betyg från förut innehafda platser finnes. Svar till »Familjemedlem», Ek.

Under tiden omkr. 1 juni—31 aug.

önskas plats mot fritt vivre. Van att handhafva barn i ålder 4—12 år. Genomgått kurser i handarb., slöjd och kindergården. Svar till »Girls», Nya tidningskont., Uppsala.

Bildad 18 års flicka

som genomgått husmodersskola önskar till 1 maj mot fritt vivre plats i finare familj helst i södra ell. mellersta Sverige. Svar till »Norrländska», Jemshögsby.

Bildad, ung flicka

som genomgått husmodersskola önskar till våren plats att vara husmoder behjälplig med alla inom ett hem förefallande göromål, ej grofsyssla, helst i ett större hushåll. Svar till »Familjemedlem», Jemshög.

Enkel flicka

som genomgått Hushålls- och Slöjdskola önskar plats i bättre familj att hjälpa till med förekommande göromål. Svar till »Huslig», Hvetlanda, p. r.

Ung, frisk Smålandsflicka

önskar mot fritt vivre medfölja till badort som hjälp och sällskap. Rek. finnas. Svar väntas tacksamt under adress: Fru Pastor Håkan Sjögren, Nässjö.

Slöjdlärlarinna,

bildad och af god familj, som genomgått årskurs vid en af vårt lands förnämsta slöjd- och väfnadsskolor, aflagt lärlarinneexamen vid Andrea Eneroths lärlarinneseminarium, önskar plats i hem eller skola. Vid lön fästes mindre afseende. Svar till »Hemslöjd», Gumælii Annonsbyrå, Malmö.

Ung, bildad, hushållsvan flicka

önskar plats i vår. Tacksam för svar till »Maj», Vännäs, p. r.

Enkel, bättre, nitton-årig flicka

önskar plats på herrgård eller i familj, för att vara husmodern behjälplig med hushållsgöromål, sömnad och handarbete. Goda rek. finnes. Svar mottages tacksamt till R. R. H. Gustafsson, Majorsgatan 9 A, Stockholm.

Bildad flicka,

hushållsvan, kunnig i matlagning, bakn., inläggn. och sömnad, söker lämplig plats. Har på egen hand förestått hushåll på landet. Goda betyg. Svar till »Pliktkänsla», Kalmar, p. r.

Till 1:sta juni söker ung flicka plats å brukskontor som skrifbiträde eller annan likn. sysselsättning. Är äfven villig deltaga i husliga sysslor. Svar märkt »Bruksel. Stationssamhälle», Allm. Tidningskontoret, Stockholm.

Ung, bildad flicka

önskar som familjemedlem och mot fritt vivre plats i bättre familj, där jungfru finnes, för att deltaga i husliga göromål. Genomgått praktisk skola och van vid handarbete och sömnad. Svar till »20 år», Bofors.

Plats som

barnfröken

och som njalp i hushållet önskas af anspråkslös 21 års flicka. Genomgått praktisk hushållsskola. Kunnig i sömnad. Svar till »Värmländska», P. R. Kristinehamn.

Fullt kompetent flicka

som under ett års tid genomgått Kristinehamns Praktiska Skola (handarbetsafdelningen) söker plats i tapisseriaffär. Innehaft plats som handarbetslärlarinna. Svar till »Ener-gisk», Svenska Telegrambyrå, Örebro.

Ung flicka

önskar plats såsom hjälp och sällskap för att medfölja till badort eller landet. Svar inom 8 dagar till »R. V.», Uppsala, p. r.

LEDIGA PLATSER.**Vid Malmköpings
högre folkskola**

e. o. lärarinnebefattning ledig fr. o. m. h. t. 1912. Tj. gör. helst i 4 af ämnena: engelska, modersm., tyska, geografi och historia. Lön 1,700 per år i ett för allt. Ansökningstiden utgår 1 maj.

Kurserna i skolans 4:de klass motsvara ungef. fordringarna för realskoleexamen.

STYRELSEN.

**Vid Ronneby
Samskola**

(under omorganisation till kommunal mellanskola med förb. afd.) äro tvenne lärarinnebefattningar lediga från och med höstterminen 1912: den ena med undervisningsskyldighet företrädesvis i förb. afd. (ämnen och kurser enl. folkskolans normalplan), kompetens: högre lärarinneseminarium el. folkskoleseminarium: lön 1,200 kr.; den andra med undervisningsskyldighet hufvudsakligen i modersmålet och tyska (ungefär 15 t. i mellanskolan och 10 t. i förb. afd.), kompetens: högre lärarinneseminarium eller motsv., lön 1,400 kr.

Ansökningar ställda till Styrelsen insändas före den 15 april till skolans föreståndare, Ronneby.

**Gymnastik-
lärarinna**

Vid Lidköpings Elementarläroverk för flickor är från och med höstterminen 1912 plats ledig för en examinerad gymnastiklärarinna. Lön 500 kr. Ansökningshandlingar insändas till skolans styrelse före den 10 april.

Sprid Dagny!**Vid Oskarshamns Elementar-
läroverk för flickor**

äro följande platser lediga att tillträda vid nästkommande hösttermins början:

En lärarinnebefattning med undervisningsskyldighet i svenska, franska och historia.

En lärarinnebefattning med undervisningsskyldighet företrädesvis i matematik och fysik på det högre stadiet. Denna befattning tillsättes på ett år.

Högre kompetens erfordras. Lönen enligt lag.

Ansökningar, ställda till Styrelsen för Oskarshamns Elementarläroverk för flickor, insändas före den 15 april till skolans föreståndarinna fröken I. Stjernberg.

**Vid Kristianstads
elementarläroverk
för flickor**

äro följande platser lediga att tillträda vid instund. hösttermins början.

En ämneslärarinnebefattning med undervisningsskyldighet i matematik och naturkunnet, företrädesvis på det högre stadiet. Högre kompetens erfordrar. Lön enligt lag samt bidrag till pensionavgifter.

Lärarinnebefattningen i huslig ekonomi med tjänstgöring två arbetsdagar i veckan. Lön 400 kr.

Ansökningar ställda till Styrelsen för Kristianstads elementarläroverk för flickor, insändas före den 10 april till läroverkets föreståndarinna, fröken L. Lovén.

**Vid
Högre elementarskolan
i Lund för flickor**

är till nästa hösttermin en lärarinneplats ledig.

Ämnen: tyska på olika stadier, förenadt med handledning af öfningsundervisning; geografi som biämne.

Lön enligt lag, jämte särskild ersättning för öfningsundervisning.

Högre kompetens samt studier i Tyskland.

Ansökan sändes före den 10 april till föreståndarinnan.

En bildad, helst tysktalande,

riktigt ordentlig, snäll och glad 25 å 30 års flicka, som vill vara moder behjälplig att sköta och fostra ett snällt litet gossebarn samt tillika vara sällskap åt henne, får sådan befattning i godt och vänligt hem mot lön efter öfverenskomelse. Svar till »Rekommendationer nödvändiga», Dagens Nyheter, Gustaf Adolfs torg.

En frisk, enkel bättre flicka

i ålder 24—30 år från godt hem, van vid arbete och ordning, fullt kunnig i matlagning, bakning och andra inom ett hem förekommande göremål, får genast plats som husmors verkliga hjälpreda i större köpmanshem på landet i Dalarna. Svar med betygsafskr., foto o. lönepret., adresseras »Helst Musikalisk», Svenska Dagbladets exp., Stockholm, f. v. b.

**Stenograf och
Maskinskrifverska,**

fullt kompetent att felfritt utskrifva bref m. m. efter diktamen, erhåller omedelbart anställning vid Kungl Vattenfallsstyrelsens byggnadsbyrå, Arsenalsgatan 2 A. Ansökningar ställda till öfveringenjören vid nämnda byrå, mottagas intill den 15 dennes.

Kungl. Vattenfallsstyrelsen.

Stenograf

och maskinskrifverska med god språkkunskap erhåller plats som korrespondent å affärskontor. Svar med uppgift om lönevillkor, ålder samt föregående verksamhet till »Energi 1912», Allm. Tidningskontoret, Gustaf Adolfs torg.

**Vid Ebba Lundbergs
h. läroverk f. flickor.**

Hälsingborg, finns till höstterminen plats för lärarinna. Ämnen matematik, fysik och kemi på högre stadiet och som biämne svenska i lägre klass. Högre kompetens fordras. Lön för fil. kand. el. fil. mag. med profårskurs 1,500 kr. eljes lön enl. lag. Ansökningar insändas före den 20 april till föreståndarinnan.

Vänlig, anspråkslös, frisk flicka,

ej för ung, plikttrogen och med ordningssinne, fullt kunnig i matlagning och husliga göremål, erhåller stadigvarande plats den 1 juni eller förr. Anses som familjemedlem. Jungfru finnes. Den, som har någon vana i massage har företräde. Svar med foto, löneanspråk m. m. under adress: Fru Apotekare Hallenberg, Bollnäs.

Bättre flicka,

frisk, enkel och anspråkslös, med lugnt och vänligt sätt, erhåller plats 1 juni i läkarefamilj i Norrköping att sköta barnet (en 1 års gosse) och för öfrigt deltaga i hvarjehanda i hemmet. Sökanden bör vara verkligt barnkär och kunnig i sömnad. Svar med rekommendationer och löneanspråk till »Läkarefamilj», Annonskontoret Svea, Norrköping.

Gymnastiklärarinna.

Vid Lidköpings Elementarläroverk för flickor är från och med höstterminen 1912 plats ledig för en examinerad gymnastiklärarinna. Lön 500 kr. Ansökningshandlingar insändas till skolans styrelse före den 10 april.

Fotografer!

Kvinnligt Biträde, skickligt i plåtretusch samt med god vana i plåttagning, erhåller stadigvarande plats den 1 maj eller något senare om betyg och arbetsprof samt eget foto jämte lönepretentioner sändas under adress »Pålitlig», Västerås p. r.

Kvinnlig Kontorist,

van vid arbete på egen hand, perfekt i svensk o. tysk handelskorrespondens, stenografi o. maskinskrifning, erhåller plats genast. Ans. med uppgift å lön, ålder o. ref. till »Kontorist», Ludvika, p. r.

**Enkel,
bättre flicka,**

kunnig i kartritning och räkning samt med en god handstil, erhåller genast anställning, om betyg, rekommendationer och uppgift om löneanspråk etc. insändes till distriktslandtmätare H. Nyman, Visby.

GYNNA ALLTID DAGNYS**ANNONSÖRER!**

Sprid Veckotidningen DAGNY!

Deposition
Kapitalräkning) **4½ %**

Sparkasse-
räkning **4 %**

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
Södermalmstorg 8,
Sturegatan 32,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

ASTRID AHLSTRÖM & Co.

MODEAFFÄR

18 Smålandsgatan 18, Stockholm.

(Vid Norrmalmstorg)

Rekommenderas

A. B. Sturemagasinet
15 Stureplan 15.

Specialaffär för Mattor, Gardiner,
Sängutstyrslar, Hemslöjdsväfnader,
Duktyger, Handdukar, och Hvita
väfnader m. m. m. allt till myc-
ket låga priser.

15 Stureplan 15.

huset bredvid Apoteket Svanen.

Lektioner i Linnésömnad

(äfvén blusar, barnkläder m. m.)

Praktisk metod, utan träckling.

Hvarje elev disponerar en symaskin.

KARIN EGNÉR, Stockholm.

Sibylleg. 36. R. T. 35 30. A. T. 21004.

EVA EGNÉR, Malmö.

Fersens väg 2. Tel. 4490, ev. 4083.

Gynna Dagnys
annonsörer!

OBS.! Fredrika OBS.!

Bremer-Förbundets

Platsförmedling

Adr. Drottninggatan 54,

Allm. tel. 48 16. Riks tel. 27 62.

Å Fredrika Bremer-Förbundet
finnas anmälda lektionsgivare, in-
och utländska, hushållsbiträden af
olika slag, barnfröknar, kontorsbi-
träden, gymnaster m. m.

Mottagningstid kl. 12-4.

Wiréns utsökta **PARFYMER**, eleganta damers förtjusning

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.

21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11-4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Kvinnliga Juridiska Byrån, Wallingatan 12.

Kontorstid ½ 10-4. Utför alla slags juridiska uppdrag. A. T. 18336.

ANNONSERA I DAGNY.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.

Muntliga och skriftliga

upplysningar genom

**Fredrika-Bremer-
Förbundets Byrå,**

54 Drottninggatan.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Kunglig proposition om politisk rösträtt och valbarhet för
kvinnor.

Till Förlikningsbillens historia. Af *Ellen Wester.*

Olika synpunkter. Af *Metta Greger.*

Ändringarna af Riksdagsordningen.

Det opersonliga kapitalet och det sedliga ansvaret. Af
M. Anholm.

Insänd litteratur.

Aachen—Aix la Chapelle. Af *Naima Sahlbom.*

Walter Hülpfers: Ödemarkens ansikten. Rec. af *Maria
Rieck Müller.*

Notiser.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**